

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата педагогічних наук, доцента Пилипко Ольги Олександрівни на дисертаційну роботу Сологуба Олександра Валентиновича «Методика навчання плавання підлітків зі зниженими функціональними можливостями в умовах позаурочної роботи», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я)

Актуальність теми дослідження. На сучасному етапі розвитку суспільства одне з найважливіших місць посідає проблема здоров'я людини. Рухова і фізична активність є винятково важливим, фундаментальним чинником його формування, збереження та зміцнення.

Нажаль, у сучасному суспільстві останнім часом спостерігається тривожна тенденція до зниження обсягу рухової активності, особливо серед дітей та молоді. У зв'язку з цим, пошук шляхів її оптимізації, виховання потреби у здоровому способі життя і здоровому дозвіллі набуває особливої значущості.

Одним з найбільш ефективних засобів зміцнення здоров'я, поліпшення загального фізичного стану, всебічного розвитку та загартування організму людини є плавання. Адже у воді створюються полегшені умови для роботи серцево-судинної системи, знімається статичне навантаження з опорно-рухового апарату, наслідком виконання дій у воді є покращення показників зовнішнього дихання, поліпшення роботи вегетативної нервової системи і т. д.

Питання стосовно особливостей організації та проведення занять з плавання з особами різного віку протягом багатьох років є предметом численних досліджень фахівців у галузі фізичного виховання. Однак, незважаючи на достатню їх вивченість, ряд аспектів і надалі потребує

уточнення та деталізації. Одним з таких є вдосконалення процесу навчання плаванню дітей шкільного віку. За сучасних умов життя саме цей контингент найбільше піддається впливу засобів технічного прогресу, що тягне за собою зниження показників їхнього фізичного розвитку, погіршення психоемоційного стану і т.д., а уроки фізичної культури не в повному обсязі компенсують необхідний для дитячого організму об'єм рухової активності.

Ще більш прискіпливої уваги потребує категорія підлітків зі зниженими функціональними можливостями, оскільки процес їхнього навчання має яскраво виражені особливості. Враховуючи те, що у науковій літературі практично відсутні розробки методик навчання плаванню підлітків із функціональними відхиленнями в стані здоров'я в позаурочний час, актуальність теми дисертаційної роботи Сологуба Олександра Валентиновича не викликає сумніву.

Дисертаційне дослідження виконано згідно з тематичним планом науково-дослідної роботи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки за темою «Соціально-педагогічні та медико-біологічні основи фізичної активності різних груп населення» (номер держреєстрації 0115U002344).

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає у тому, що автором вперше обґрунтовано методику навчання плаванню підлітків в умовах позаурочної роботи на основі врахування функціональних можливостей їхнього організму, мотиваційного прагнення навчитися плавати та індивідуальної плавальо-координаційної схильності як критеріїв диференціації на початковому етапі навчання; наданий подальший розвиток положень оптимізації впровадження засобів, методів, форм і педагогічних умов навчання плаванню підлітків щодо функціональних можливостей організму, які сприяли ефективності навчання відповідно до їхнього мотиваційного прагнення; доповнено відомості про особливості методики навчання плаванню учнів з урахуванням негативних проявів

попереднього досвіду знайомства з водою й впливу особливостей функціональних захворювань в позаурочних формах навчально-виховної роботи на основі особистістно-орієнтованого підходу; розширені відомості про рівень фізичного розвитку, фізичної підготовленості, стан здоров'я, захворюваність і функціональні можливості серцево-судинної й дихальної систем організму підлітків.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, які виносяться на захист, сформульовані висновки повною мірою відображають отримані результати, вірогідність яких забезпечена теоретико-методологічною базою дослідження, застосуванням комплексу методів наукового пошуку відповідно до мети і завдань роботи, достатнім обсягом емпіричного матеріалу.

Використана база вітчизняних та зарубіжних літературних джерел свідчить про актуальність проблеми досліджень, а також про загальну ерудицію автора.

Викладений матеріал відповідно проілюстрований рисунками і таблицями.

Аналіз роботи переконує в її завершеності, достатньому рівні наукової та професійної підготовленості здобувача.

Повнота викладання основних результатів дисертації в наукових фахових виданнях. Основні положення дисертаційного дослідження висвітлено в 9 наукових доробках, 6 із яких – у фахових виданнях України, 1 – у закордонному періодичному виданні, 2 – у збірниках матеріалів конференцій.

Результати дослідження доповідались на міжнародних науково-практичних конференціях: VI Міжнародній науково-практичній конференції аспірантів і студентів «Волинь очима молодих науковців: минуле, сучасне, майбутнє» (м. Луцьк, 12–13 травня 2010 р.), V Міжнародній науково-практичній конференції «Фізичне виховання, спорт і

культура здоров'я у сучасному суспільстві» (м. Луцьк; Світязь, 27–29 вересня 2012 р.), Międzynarodowa konferencja naukowa «Aktywność fizyczna I odżywianie w poprawie stanu zdrowia ludności» (Uroczysko Zaborek w Jianowie Podlaskim, 28–29 maja 2013 r.), IX Міжнародній науково-практичній конференції студентів і аспірантів «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень» (м. Луцьк, 12–13 травня 2015 р.), V Міжнародній науково-практичній конференції «Третій рівень освіти в Україні: становлення та тенденції» (м. Луцьк; Світязь, 17–20 листопада 2016 р.), VI Міжнародній науково-практичній конференції «Третій рівень освіти в Україні: становлення та тенденції» (м. Луцьк; Світязь, 16–19 листопада 2017 р.); I Всеукраїнській науково-практичній конференції «Фізична культура дітей та молоді на сучасному етапі: досвід і перспективи» (м. Рівне, 6–7 грудня 2012 р.); щорічних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (2012–2015 рр.); обласних семінарах та курсах підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури (2012–2017 рр.).

Характеристика основних положень роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (270 найменувань) та 10 додатків. Загальний обсяг дисертації складає 252 сторінки. У роботі наведено 40 рисунків і 35 таблиць.

У вступі дисертантом обґрунтовано актуальність теми дослідження; вказаний її зв'язок з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, етапи науково-педагогічного пошуку; розкрито наукову новизну й практичне значення одержаних результатів; обґрунтовано їх вірогідність; подано інформацію про апробацію, впровадження результатів дослідження й кількість публікацій, які відображають зміст дисертаційного дослідження.

У першому розділі «Теоретичні основи навчання плавання підлітків зі зниженими функціональними можливостями в умовах позаурочної

роботи» проаналізовано спеціальну науково-методичну літературу щодо досліджуваної проблеми.

Здобувачем виявлено, що у даний час обсяг рухової активності школярів значно знижується, що є однією з причин різноманітних відхилень у фізичному розвитку й стані здоров'я. В свою чергу уроки фізичної культури компенсують необхідний для дитячого організму об'єм рухової активності лише на 11–13 %.

На підставі проведеного теоретичного аналізу визначені особливості стану здоров'я учнів у підлітковому віці, встановлено, що віковий період 12–16 років є найбільш сприятливим для розвитку практично всіх фізичних якостей.

Автором визначена значущість застосування плавання як одного з найбільш ефективних засобів зміцнення здоров'я та покращення фізичного розвитку людини. В той же час підкреслено, що кількість досліджень, спрямованих на еспериментальну перевірку ефективності застосування методик навчання плаванню учнів середнього шкільного віку, є недостатньою.

У другому розділі «Фізичний стан організму та мотиваційні прагнення підлітків зі зниженими функціональними можливостями як передумови до навчання плавання в умовах позаурочної роботи» наведені результати досліджень стану кардіо-респіраторної системи, фізичного розвитку та фізичної працездатності підлітків, визначені особливості їх психоемоційного стану, досліджені мотиваційні прагнення до занять плаванням.

Підкреслена принципова значущість методично правильної постановки навчально-тренувальної та виховної роботи в період оволодіння навичками плавання учнів підліткового віку, які мають функціональні відхилення в стані здоров'я.

У третьому розділі «Науково-методичні основи реалізації методики вдосконалення навчання плавання підлітків зі зниженими

функціональними можливостями в умовах позаурочної роботи» розкриті основні положення розробленої методики та наведені результати стосовно ефективності її застосування.

Автором підкреслена необхідність побудови процесу навчання плаванню підлітків зі зниженими функціональними можливостями з урахуванням мотиваційного прагнення до оволодіння технікою плавання, рівня психофізичних можливостей організму, поведінкових особливостей, плавальо-координаційної схильності до оволодіння навичками плавання.

Здобувачем запропоновано розподілення процесу навчання плаванню означеного контингенту на три етапи, для кожного з яких визначені засоби навчання, обсяг навантажень, показники контролю та оцінки ступеню оволодіння навичками плавання.

Позитивною рисою запропонованої методики було застосування спеціальних вправ на укріплення COR-м'язів для покращення рівноваги і балансування, що сприяло більш ефективному оволодінню навичками плавання.

Підтвердженням ефективності впровадження розробленої методики стало формування плавальної навички у всіх підлітків експериментальної групи з подальшим продовженням ними занять оздоровчим та спортивним плаванням; підвищенням їхнього рівня фізичної підготовленості та функціональних можливостей, збільшенням мотиваційного інтересу до занять плаванням та зменшенням кількості захворювань.

Автореферат за змістом ідентичний основним положенням дисертації.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробленні методики навчання плавання для підлітків зі зниженими функціональними можливостями.

Результати дослідження впроваджено в практику навчальної роботи Луцької гімназії № 26, Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти, Східноєвропейського національного університету імені Лесі

Українки, комунального закладу «Спеціалізована дитячо-юнацька школа олімпійського резерву плавання Луцької міської ради», оздоровчого центру «Віпурі-Кет» у м. Луцьк, що підтверджується відповідними актами.

Матеріали дослідження можуть бути використані під час підготовки фахівців із фізичного виховання й спорту в процесі викладання таких навчальних дисциплін, як «Плавання та методика його викладання», «Теорія і методика фізичного виховання», «Теорія і методика оздоровчої роботи».

Позитивно оцінюючи наукову працю Сологуба Олександра Валентиновича, необхідно зазначити деякі зауваження, побажання та дискусійні питання:

1. Перше завдання дослідження сформульовано некоректно, оскільки здійснюється не аналіз дослідженості літератури, а визначається, наскільки досліджена сама проблема і як повно вона відображена у науково-методичній літературі.

2. У підрозділі 3.2 і, відповідно, у висновках не представлена динаміка показників контролю, які характеризують ступінь оволодіння навичками плавання і, таким чином, дозволяють стверджувати про ефективність застосованої методики.

3. Потребує більш обґрунтованого пояснення, чому учні контрольної групи, які займалися за традиційною методикою, отримали такі низькі показники стосовно оволодіння навичками плавання. Адже наведені автором на сторінці 180 причини не дозволяють в повній мірі стверджувати, що ця методика не є ефективною при роботі з даним контингентом займаючихся.

4. Суперечливим є ствердження про те, що в 13 – 14 років діти є найбільш біологічно зрілими до навчання, що сприяє високій ефективності навчання плаванню, а й у подальшому – спортивному росту. Оскільки доведено, що застосування засобів початкового навчання плаванню більш доцільно розпочинати у 7 – 9 років. Що стосується подальшого

спортивного вдосконалення, то на сучасному етапі розвитку спортивного плавання вік 13 – 14 років відповідає етапу спеціалізованої базової підготовки, коли спортсмени вже переносять великі тренувальні навантаження і виходять на рівень КМС та МС. Відповідно, тільки розпочинати навчання плаванню з метою досягнення високих спортивних результатів у цьому віці не є доцільним.

5. У другому висновку бажано підтвердити наведені результати експерименту відповідними цифровими даними, а у четвертому - необхідно додати значення показника достовірності розбіжностей.

6. Не варто дублювати в тексті інформацію, що представлена в таблицях (стор. 131, 181 - 182), а також наводити рисунки та таблиці з однаковим змістовим значенням (стор. 92, 93, 120, 121, 181 - 182 і т.д.).

7. Дисертаційна робота не позбавлена орфографічних і пунктуаційних помилок (стор. 25, 53, 55, 161, 162, 165, 177 і т.д.); недосконалої термінології (стор. 162, 165, 176, 177, 178 і т.д.); помилок щодо оформлення тексту, таблиць, рисунків (стор. 75, 87, 90, 92, 182 і т.д.); у списку використаних літературних джерел немає деяких авторів, на яких робиться посилання у тексті (стор. 16, 166).

Однак зазначені недоліки не зменшують наукову цінність отриманих результатів.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційне дослідження Сологуба Олександра Валентиновича виконано на актуальну тему; ним отримані нові науково обґрунтовані результати стосовно впровадження методики навчання плаванню підлітків в умовах позаурочної роботи, основаної на врахуванні функціональних можливостей їхнього організму, мотиваційного прагнення навчитися плавати та індивідуальної плавальо-координаційної схильності, яка спрямована на оволодіння навичками плавання, підвищення рівня фізичної підготовленості та функціональних можливостей даного контингенту.

Дисертаційна робота Сологуба Олександра Валентиновича «Методика навчання плавання підлітків зі зниженими функціональними можливостями в умовах позаурочної роботи» є завершеною самостійною науковою працею, відповідає вимогам щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук, а її автор заслуговує присвоєння наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я).

Завідувач кафедри водних видів спорту
Харківської державної академії
фізичної культури,
кандидат педагогічних наук, доцент

О. О. Пилипко

